

Ten geleide

Stijn Vanclooster

Voorliggend jaarboek bundelt opstellen die het werk van Stijn Streuvels vanuit Europees perspectief benaderen. Die comparatistische invalshoek, die in de Nederlandse literatuurstudie sinds een aantal jaren meer wordt ingenomen, maakt met het oog op de West-Vlaamse schrijver velerlei gevarieerd onderzoek mogelijk. Streuvels' werk kende al vroeg een verspreiding buiten de nationale grenzen (zo vond hij zijn eerste grote uitgever in Nederland en werd hij al vroeg in verschillende Europese talen vertaald); de grondthema's uit zijn werk werden vaak in verband gebracht met belangrijke stromingen uit de Europese literatuur (het realisme en naturalisme vooral); in eigen land was hij een overtuigd medewerker van het eerste grote tijdschrift dat de ramen op Europa openzette (*Van Nu en Straks*, dat buitenlandse artistieke stromingen in Vlaanderen introduceerde); terwijl ook het bekende feit dat de auteur zich al op jonge leeftijd onderdompelde in de klassieke letterkunde prikkelt om de invloeden die hij daarbij daadwerkelijk onderging te onderzoeken. 'Stijn Streuvels en de Europese literatuur' lijkt dus een eerder voor de hand liggend thema.

Toch is er rond dit onderwerp nog heel wat werk te doen. De auteurs van dit boek tonen dit aan door enerzijds al eerder aangebrachte verbanden concreter te gaan onderzoeken, en door anderzijds nieuw comparatistisch onderzoek te presenteren. Meer dan eens leidt hun studie tot de ontdekking van nieuwe parallellen en tot de onontkoombare conclusie dat eerdere stellingen rond Streuvels' oeuvre moeten worden genuanceerd of bijgesteld.

Dat de comparatistische studie met betrekking tot Streuvels ál te lang een blinde vlek is gebleven, constateert ook Marcel Janssens in zijn inleidende algemene verkenning van de internationale reikwijdte van Streuvels' oeuvre. Zijn bijdrage geeft aan hoe veelzijdig de aanknopingspunten voor verder onderzoek zijn.

In een uitvoeriger studie belicht Viktor Claes vervolgens een aspect van de door biografen vaak aangehaalde fascinatie van Streuvels voor de Scandinavische literatuur. In *Genoveva van Brabant* blijken vele sporen te vinden van de Noord-Germaanse mythologie, van waaruit een link kan worden gelegd naar een aantal grondtrekken van Streuvels' wereld- en mensbeeld.

Het is bekend dat Streuvels behalve door de Scandinavische ook door de Russische literatuur sterk werd aangetrokken. Twee volgende bijdragen stellen deze inspiratiebron voor Streuvels centraal. Heili Verstraete analyseert gedetailleerd de vertalingen van Streuvels' werk in het Russisch en de vertalingen die de Ingoogemnaar zelf maakte uit die taal. We lezen ook waarom Streuvels in de Sovjetunie op een bepaald moment als een belangrijk auteur werd gezien.

Daarna richt Karel Vanhaesebrouck de schijnwerpers speciaal op de relatie Streuvels – Tolstoj. Streuvels zou Tolstoj blijven vereren als 'de grootste schrijver aller tijden'. Vanhaesebrouck spreekt van een 'gedeeld universum' tussen beide auteurs.

Een nog geheel onontgonnen stuk Europa in de Streuvelsstudie is Hongarije. Judit Gera ontdekt parallellen tussen Streuvels' oorlogsdagboek en verhalen van de Hongaarse naturalistische auteur Zsigmond Móricz.

Met de bijdrage van Julien Vermeulen belanden we bij een cultuurgebied dichterbij huis, waar Streuvels zich ook al vroeg aan voedde. Vermeulen confronteert *De teleurgang van den Waterhoek* met *La Femme et le Pantin* van de Franse symbolist Pierre Louÿs. Tussen beide romans blijken er opvallende overeenkomsten te bestaan: zo in de typering van de personages, in de evocatie van de

ambigue relatie tussen de partners, in de thematische ontwikkeling en in de uitwerking van bepaalde motieven. Deze intertekstuele lectuur leidt ertoe de dominante realistisch-naturalistische lezing van Streuvels' oeuvre te nuanceren: met *De teleurgang* knoopt de auteur immers op vele punten aan bij het symbolisme dat rond de eeuwwisseling de Europese kunst beheerste. Vermeulens bijdrage toont vooral ook aan dat Streuvels' werk niet van de Europese artistieke context kan worden geïsoleerd.

Vlaming én Europeeër: Streuvels sloot bij uitstek aan bij Vermeylens in *Van Nu en Straks* gelanceerde adagium 'Wij willen Vlamingen zijn, om Europeeërs te worden'. Dat Streuvels het door dit tijdschrift uitgedragen gedachtegoed met overtuiging aanhing, blijkt uit zijn aarzeling, aanvang de jaren 1900, om mee te werken aan *Groot-Nederland*. Laatstgenoemde periodiek leverde in zijn aanloopjaren een felle strijd met *Vlaanderen*, dat zijn oprichter Teirlinck opvatte als de enige ware erfgenaam van *Van Nu en Straks*. Streuvels pleitte, net zoals Vermeylen destijds in zijn roemrijke periodiek, voor een samenwerking tussen het Noorden en het Zuiden van het taalgebied, en ging die coöperatie uiteindelijk zelf belichamen door aan beide bladen mee te werken. Sjoerd van Faassen en ondergetekende reconstrueerden een stuk uit de geschiedenis van die samenwerking.

Dat Streuvels' openheid op Europa en de wereld geen uitsluiting van zijn Vlaamse engagement betekende, toont Dennis van Mol aan. In de briefcontacten met een aantal schildersvrienden bespeurt hij Streuvels' streven om de Vlaamse traditie te doen herleven, wat voor hem eerst en vooral een vitaal bewustzijn inhield en niet in tegenspraak was met een kosmopolitische ingesteldheid. Na de verkenning van het Europese Streuvelslandschap jaagt Hans Masschelein ten slotte de West-Vlaming nog even na in de virtuele wereld. Moeiteloos kan worden geconstateerd dat Streuvels ook in het virtuele tijdperk leeft.

De Streuvelskroniek en -bibliografie worden zoals steeds verzorgd door Jozef Vandemaele.

'Stijn Streuvels en de Europese literatuur': de titel van dit jaarboek kan ook een statement zijn. Hij drukt de overtuiging uit dat Streuvels een auteur van Europees formaat is. Wij hopen dat de hiernavolgende opstellen dit illustreren en u bovenal aanzetten tot herlezing van zijn werk.